

December 2006

43ste JAARGANG

No. 3

NATZWEILER BERICHTEN

VAN DE

"STICHTING VRIENDENKRING VAN OUD-NATZWEILERS"

=====

BESTUUR

Voorzitter:

P.A. Bouwense
Noordweg 47
4356 EB OOSTKAPELLE
Tel/fax: 0118-592398

Secretaris:

R. Schutrup

Secretaris buitenland:

Mr P.J.Ph. Dietz de Loos
Postbus 453
2240 AL WASSENAAR
Tel: 070 - 5129263

Penningmeester:

M.J. Vogelzang – de Loos
Eosstraat 5-3
1076 DK Amsterdam
Tel.: 020-6629822
MOB.: 06-51803406
e-mail: marjolijn@swantech.nl

Giro Stichting 394148

Redactie:

N. Planjer & M. de Loos
P/a Mient 42
2564 KP DEN HAAG
Tel: 070-3606796

INDEX

	Pag.
1. Bestuur	1
2. Index	2
3. Van de Redactie	3
4. Van de Voorzitter	4
5. Mededelingen:	
a. bedankjes	5
b. familieberichten	5
c. overige	5
6. Wim Hartman (Rob Hartman)	7
7. Wim Hartman (Pim Reijntjes)	10
8. Wim Hartman (Piet Bouwense)	12
9. Wim Hartman (Skippy de Vaal)	13
10. Carel Steensma	14
11. Nationaal Comité 4 en 5 mei	17
12. Ingekomen brieven	18
13. Natzweiler herdenkingsreis	19
14. Natzweiler herdenkingsreis	21
15. Natzweiler herdenkingsreis	23
16. Kersttradities	24
17. Van de penningmeester	28
18. De Giroloterij	28
19. Geboortedata Oud-Natzweilers	29
20. Doodstraf op termijn	31
21. Toespraak Jaap van Mesdag	32
22. Toespraak Pieter Dietz de Loos	37
23. Aardappelkelder – Kartoffelkeller	42
23. Uit de krant	43
24. Boekbespreking	45
25. Stichting Cogis	46
26. Colofon	47

VAN DE REDACTIE

Dit schreef Wim vlak voor zijn overlijden:

De beste tip aan het begin van het nieuwe jaar:

Spreek geen kwaad van iemand
Wanneer je het niet zeker weet en
Wanneer je het wel zeker weet
Vraag je zelf dan af
Waarom vertel ik het eigenlijk?

Wim Hartman

De redactie

VAN DE VOORZITTER

Nieuwjaarswens

Het is weer zover: de lucht raakt bezwangerd met heilwensen in alle mogelijke vormen en strekkingen. Wij wensen elkaar in deze tijd alle goeds en een zalig, gelukkig, gezond danwel welvarend nieuw jaar. Zelfs oorlogen worden door een zogenoemd kerstbestand onderbroken; om daarna opnieuw in alle hevigheid voort te woeden. Is het nieuwe jaar voorbij, dan gaan ook wij voort op de vóór de onderbreking reeds ingeslagen weg. Al dan niet zaliger of gelukkiger.

We wensen elkaar van alles toe, maar zijn kennelijk toch niet in staat onze goede bedoelingen om te zetten in goede daden. Denken we dat we met het uitspreken van goede wensen de verplichting tot goed doen hebben afgekocht?

Je hebt er niks aan.

Daarbij komt nog dat we, als individuen, ook niet in staat zijn iets positiefs te veranderen aan de ellende in de wereld. Wat nooit meer mocht gebeuren gebeurt nog elke dag.

Maar Martin Luther King zei al eens: anyone can make a difference (ieder individu kan een verschil maken).

Dus waarom dan niet met de jaarwisseling kaartjes versturen met een aanbod: heb je problemen? Bel me dan, en ik zal mijn uiterste best doen je te helpen. Ik wens jullie allen veel telefoontjes.

Piet Bouwense

MEDEDELINGEN:

a. bedankjes

b. familieberichten

Bedroefd is afscheid genomen van **Janny Lugthart-Harmsen**, weduwe van Chris Lugthart. Janny is 81 jaar geworden. De Vriendenkring wenst familie, vrienden en kennissen veel sterkte toe in deze tijd.

Op 24 oktober jl. overleed na een veel bewogen leven **Grietje van Beek-de Lange** (Greet). De plechtigheid heeft plaatsgevonden in Monuta Honor Postremus te Rijswijk. De Vriendenkring van Oud-Natzweilers wenst de familie veel sterkte toe met het dragen van dit verlies.

Op 29 oktober is overleden **dr. Johannes Floris Philippus Hers**, oud-internist en drager van het Grooterekrus in de Huisorde van Oranje, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en Officier in de Orde van Oranje-Nassau, zo stond te lezen in *NRC-Handelsblad* van vrijdag 3 november jongstleden. De begrafenis vond op zijn verzoek plaats in aanwezigheid van alleen familie. De Vriendenkring van Oud-Natzweilers wenst familie, vrienden en kennissen veel sterkte toe in deze zware tijd.

Op 25 november j.l. is overleden **Renée Angélique Annette Faure**, echtgenote van Godert van Dedem. De begrafenis heeft in familiekring plaatsgevonden. Wij wensen Danielle, Daisy en hun beider families veel sterkte toe in de komende tijd.

c. overige

Verheugd kan het bestuur u mededelen dat **Roelof Schutrup** zich aangemeld heeft als secretaris van de Vriendenkring van Oud-Natzweilers. We heten Roelof van harte welkom kijken uit naar een plezierige samenwerking.

Nationaal Kamp Vught heeft op 4 oktober jl. de expositie "Spelen achter prikkeldraad" gehouden in samenwerking met de Stichting Kunstenaarsverzet 1942-1945.

Het Nederlands Auschwitz Comité, de Pensioen & Uitkeringraad en het Centrum voor Holocaust- en Genocide Studies nodigen u uit voor de lezing: "Nooit meer Auschwitz-lezing" door Jorge Semprún op donderdag 25 januari 2007, op **donderdag 25 januari 2007**, 14.00 uur in de Beurs van Berlage te Amsterdam. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden bij Marjolijn de Loos: Tel: 020 – 6629822, MOB.: 06-51803406, email: marjolijn@swantech.nl.

Nationale herdenking Capitulaties1945 Wageningen zaterdag 5 mei 2007

Voor informatie en aanmelden voor kaarten:

Opgave bij Marjolijn de Loos,
Eosstraat 5-3
1076 DK Amsterdam
Tel 020-6629822
Mob 0651803406
e-mail: marjolijn@swantech.nl

Met blijdschap nemen we kennis van de geboorte van **Joris Sebastiaan Willemsen**, zoon van Mieke Smits en Marcel Willemsen. We wensen Mieke, Marcel en Jasmijn veel geluk met het nieuwe gezinslid.

WIM HARTMAN (24/10/1923 – 18/9/2006)

Rob Hartman sprak de volgende woorden tijdens de herdenkingsdienst voor zijn vader Wim in de St. Jan Kathedraal in Den Bosch op 25 september jl.

“Ha, die Pa.....

Zo neem ik altijd de telefoon op, als je mij belt.
Dat lijntje hebben we nu niet meer! Vandaag nemen wij fysiek afstand van elkaar.

Gelukkig zijn er zoveel andere lijnen en sporen welke ons “verbinden”

Trots ben ik om jouw zoon te zijn en trots ben ik op je humor die ook in mijn genen zit, want mijn god, we hebben wat pijn in onze buik gehad en wat tranen over onze wangen laten rollen van het lachen.
Diezelfde humor heeft ons doen overleven en sterker gemaakt in tal van moeilijke periodes in ons leven.

De **pest** aan onrecht stuurt ons de barricades op en de strijd in. En een strijder ben je, tegen onrecht en voor gerechtigheid !!
Een avonturier, op 17 jarige leeftijd 4 jaar lang door Duitsland trekken, daar moet je moed voor hebben! Je hebt in die jaren jouw talent voor “organiseren” goed kunnen ontwikkelen.
En ramptoerist? Nee beslist niet! Je bent tientallen jaren naar de plaats des onheil teruggekeerd om samen met Truus de herdenkingsreis voor de Oud Natzweilers te organiseren en te begeleiden.
Natzweiler zal niet meer hetzelfde zijn.....!

Creatief, geen beren op je pad zien maar denken in oplossingen. Zo wist je in de 9 maanden gevangenschap op de Weteringschans, iedere dag op een velletje toiletpapier een dagboek bij te houden. Dit dagboek werd door een cipier met gevaar voor zijn eigen leven naar het thuisfront gesmokkeld, een ongelooflijk mooi document wat bewaard is gebleven.
Ik lees u een stukje voor d.d. 18 september 1941, de sterfdatum van mijn vader:

Al heel vroeg begon de verhuizing geklap met deuren, gerammel met bekers en geroep en geschreeuw. Uit iedere cel wordt een man weggehaald. We zagen Coops

vertrekken naar

de andere kant, geen eten dus meer over! In de haast vergat hij zijn waszak. Bruine

bonensoep met gort. Ik heb nog een prachtig zakkammetje en een boek van de heer Coops

geërfd. Joop vond vandaag een lucifer in zijn zak tot grote vreugde der heren rokers.

29 april, twee minuten voor half zes, het moment waarop jullie bevrijd zijn gaat er in huize Hartman steevast een fles champagne open, dan vieren wij jouw tweede verjaardag. Lekker rond de tafel samen zijn om te genieten van elkaar, met een hapje en een drankje, menigmaal liep dat door tot diep in de nacht... Dan zitten we hand in hand, intensief emotioneel met elkaar verbonden!

Een man van je woord, een vent waarop je kunt bouwen!

Voor zover ik weet, heb je een keer een belofte niet waargemaakt.

Dat je tenminste 90 zou worden....

Dat was voor mij een vaststaand feit, zelfs afgelopen donderdag in het

ziekenhuis, heb ik Truus verzekerd: "maak je geen zorgen, het komt goed"!

"Klojo", riep je vanuit jouw bed naar ons en inderdaad wat ben jij een klojo om er zo tussen uit te knijpen!

Lieve Pa, je bent niet dood, want je leeft in mij voort!

Iedere dag, hoor, zie, en praat ik met je, dat was zo en daar zal niets aan veranderen!

82 een mooie leeftijd pap, die je nooit bereikt zou hebben zonder jouw Truus.

Ik ben Truus dankbaar dat zij jouw heeft behoed om te slijten en om de liefde die zij in jouw heeft losgemaakt! De liefde tussen jullie is uniek, de warmte en

genegenheid in een blik of een kus, daar werd ik altijd diep door geraakt!

"L'histoire repête", zei je tegen mij want je ziet tussen Ellen en mij precies hetzelfde ontstaan.

Een stilte die spreekt met als subtitel, herdenken in diversiteit is het laatste

boek dat ik van je heb gekregen, wie had kunnen vermoeden dat dit zo toepasselijk zou worden.....

Er is een stilte die spreekt.....

Lieverd, ik hou van je, ik spreek je gauw weer.

Dikke kus aan iedereen en neem er zelf ook één.....”

Rob Hartman

(FOTO)

WIM HARTMAN

De volgende woorden zijn gesproken door Pim Reijntjes tijdens de begrafenis van Wim Hartman op 25 september in de St. Jan Kathedraal te 's Hertogenbosch.

“Ere-escorte voor een Natzweiler. Verdiend eerbetoon voor onze vriend Wim. Piet Bouwense, voorzitter van onze Vriendenkring, had in dit escorte moeten meelopen. Vooraan. Maar een dag als deze is hem inmiddels te zwaar geworden. En zo heeft hij zich hier, in deze prachtige kathedraal tot zijn grote verdriet absent moeten melden.

Dit betekent dat Piet hier vandaag tegen de verwachting in, niet het woord zal voeren. Hij heeft mij gevraagd het in zijn plaats te doen.

Het schiet op, de jongsten van ons zijn de 60 al voorbij, zei Wim eens tegen mij, reken maar uit hoe lang geleden dat was.

En hij kon het weten, deze toegewijde secretaris van de Vriendenkring van Oud-Natzweilers. Voortdurend heeft hij ons van alles en nog veel meer op de hoogte gehouden.

Niet alleen kregen wij de namen en adressen van alle kampvrienden, maar ook van nabestaanden, de comité's en andere belangrijke instanties. Tot aan de koningin toe.

Wim maakte lijstjes van onze geboortedata en van onze kampnummers. Na het overlijden van Nico Wijnen nam hij de Natzweiler Berichten op zijn brede schouders. En hoeveel jaren heeft Wim niet de Natzweillerreis georganiseerd? Zijn inspanningen hebben er in belangrijke mate toe bijgedragen dat deze prachtige traditie -deze stijlvolle september bedevaart- nog steeds voortduurt.

Maar wij worden ouder, en zo komt het dat de groep ieder jaar weer een beetje kleiner is dan het jaar daarvoor. Ook Wim en voorzitter Piet hebben helaas moeten afhaken. Maar de reizen gaan door; een nieuwe generatie heeft de organisatie overgenomen en de lege plaatsen van de Natzweilers worden opgevuld met de kinderen en de kleinkinderen.

En vergeet niet het jaarlijkse Natzweiler diner; inmiddels teruggebracht tot een Natzweiler-lunch. Het is beter zo, de oudjes zijn nog voor de avondspits weer thuis.

Aan al die dingen -en ik heb er zeker nog een paar vergeten- hangt het kaartje van onze Wim.

Voordat ik in Natzweiler belandde heb ik in Scheveningen gezeten en in Vught.

En nog een blauwe Maandag in Amersfoort.

Achteraf gezien viel dat eigenlijk nog wel mee, vooral als je het gaat vergelijken met Natzweiler.

Direct al, bij de ontvangst op het station van Rothau, onder aan de berg, maakten we kennis met de rauwe, gewelddadige sfeer van het kamp.

Het SS-ontvangstcomité was een uitgelezen stelletje schorem. En dan waren we nog niet eens boven, in het kamp!

Ik wist natuurlijk wel dat je je in het kamp aan een aantal spelregels moest houden. Drúk je als het maar even kan, span je zo min mogelijk in en vooral: val niet op! En meer van dit soort dingen. Maar in Natzweiler kregen die regels een extra accent; hier was het Erop of Eronder; ging het om leven of dood. In het begin was het moeilijk je draai te vinden. In dat internationale gezelschap zocht je onmiddellijk contact met de Nederlanders. Daar zaten verscheidene oudgedienden bij, geroutineerde kamprotten. (Lagerhasen in het Duits).

Wim was er zo een. Op het moment dat ik in Natzweiler kwam had hij er - helemaal 21 jaar oud- al drie jaar op zitten.

In Amersfoort, Buchenwald, Gross Rosen, en Dachau had hij een schat aan kampervaring opgedaan. Hij en zijn vriend Herman zijn degenen geweest die mij en mijn broer toen wegwijs hebben gemaakt.

Ik ben hem daar nog steeds dankbaar voor.

Wim was mijn bijzondere vriend, niet alleen omdat hij mijn kampgenoot was, maar ook omdat hij een bijzonder mens was.

Wim, we zullen je heel erg missen!"

Pim Reijntjes

In Memoriam Wim Hartman

Zeventien jaar was Wim Hartman toen de verzetsgroep Het Nederlands Oranje Leger, ontstaan in de parochie van de Amsterdamse Vredeskerk, werd opgerold door de Gestapo. De groep werd geleid door mede-oprichter Jan Robert, die gymnastiekleraar was aan een van de drie jongensscholen van de Vredeskerk. De 36 leden tellende verzetsgroep werd door een van hen verraden. Van de veelal jonge mannen en jongens belandden er 23 in concentratiekampen. Slechts acht keerden daaruit terug, onder wie Wim. Wim ging vier jaar lang op transport naar Amersfoort en vandaar naar Buchenwald, Groß Rosen, Dachau, Natzweiler en opnieuw Dachau tot de bevrijding. De meeste jongens van de groep zijn omgekomen in Groß Rosen. Het kamp moest in hun tijd eigenlijk nog worden opgebouwd. De jongens werden er afgebeuld. Toen het Rode Kruis het kamp bezocht mocht het 100 gevangenen aanwijzen voor overplaatsing naar een *Erholungslager*, Dachau. “Daar was ik gelukkig mee”, zei Wim ooit in een interview. “Het had geen week langer moeten duren. Ik woog nog maar 32 kilo.”

In onze Vriendenkring was hij tot niet lang voor zijn dood veruit het actiefste lid. Wim betoonde zich een uitstekend penningmeester en was niet te beroerd ook nog het nodige administratieve werk op te pakken en de ledenadministratie bij te houden. Vanaf eind jaren zestig ging Wim mee met de jaarlijkse Natzweiler-herdenkingsreizen. Het duurde niet lang voordat hij ze zelf, met zijn Truus, organiseerde. En Wim deed het zoals hij alles deed voor de Natzweilers: nauwgezet tot in details.

Zelf deed hij het herdenken op zijn eigen manier. In het eerder aangehaalde interview zei Wim: “Ieder jaar ga ik met mijn vrouw naar de Vogezes in de buurt van kamp Natzweiler-Struthof. Ik ga dan alleen het kamp in en loop naar beneden over de terrassen waar de barakken stonden. Er gaat dan van alles door me heen. Dat is mijn herdenking.”

Wij wensen Truus en zijn kinderen alle sterkte bij het verwerken van het verlies van onze vriendelijke, belangstellende, warme kameraad Wim Hartman.

Piet Bouwense

Wim

Thuisgekomen wisten we dat onze vriend en verzetsheld Wim Hartman erg ziek was. Onze Wim is er niet meer wat voor onze Truus een hele klap is.

Vanaf dat ze elkaar hebben leren kennen zijn ze nooit hun vrienden vergeten. Er was maar één man als Wim die de oud-Natzweilers heeft geholpen door ze altijd van vroeg tot laat te bellen, altijd vrijwillig de kilometers naar Natzweiler te rijden met zijn lieve Truus.

Maar helaas is er een einde aan een geweldig verzetsman gekomen.

Wim, we hebben je gebracht
Waar je naar toe wou om begraven te worden
En niet naar die gasoven.

Skippy

CAREL

Ik heb erover nagedacht of ik, na alle lof die Carel is toegezwaard -volkomen terecht- , en wat hier misschien verder nog gezegd gaat worden; ik het mijne daaraan zou moeten toevoegen. Ik heb besloten dat niet te doen en het te laten bij wat persoonlijke herinneringen.

Carel en ik hebben elkaar leren kennen in het Durchgangslager Amersfoort, meer dan 60 jaar geleden, februari 1944.

Wij maakten deel uit van een transport dat naar Natzweiler zou gaan.

Dat wisten we niet helemaal zeker, want mededelingen over dat soort dingen werden niet gedaan. Van alle kanten kwamen ze naar Amersfoort; uit de gevangenis van Scheveningen, uit Utrecht, Amsterdam. We dachten nog even dat we vrij zouden komen. Maar toen bleek wat iedereen op zijn geweten had, vervloog die hoop al snel.

Met een man of acht gingen we op reis. In een gewone treincoupé, met daarbij natuurlijk onze bewakers. Twee aan twee geboeid; Carel was daarvan vrijgesteld in verband met zijn been.. De reis eindigde in Rothau, klein stadje in de Elzas.

Daar werden wij opgewacht door de Kamp-SS, een uitgelezen stelletje schorem. Hier werd al direct duidelijk wat ons te wachten stond. Ze stopten ons met z'n allen in een bestelauto en de deur ging dicht. Het was pikdonker, er lagen skies op de grond, er was niets om je aan vast te houden en de weg naar boven slingert enorm.

Een zware rit. Maar wat te denken van Carel? Ik denk dat in deze ene rit alles wat er in het jaar daarvoor in het ziekenhuis voor hem was bereikt, teniet is gedaan.

In het bad zag ik het been voor het eerst. Het zag er niet goed uit, gezwollen en rood.

In de barak kreeg Carel het bovenste bed aangewezen, driehoog. Maar gelukkig heeft een goede geest -ik weet echt niet meer wie- met hem geruild zodat hij een benedenbed kreeg.

Ik weet niet precies meer hoelang het daarna nog heeft geduurd, maar het ging niet goed met het been, en het moest eraf. Op een dergelijke grote operatie was het Revier, de Natzweilerse ziekenboeg natuurlijk helemaal niet ingericht. Aardappelmesjes en WC-papier. Daar kwam het zo ongeveer wel op neer.

In de tijd die volgde heb ik dagelijks contact gehouden met Carel.

Ziekenbezoek was niet toegestaan, maar uit het achterraam kon ik hem zelf in zijn bed spreken. Het is ongelooflijk dat hij toch binnen een redelijk korte termijn weer zijn gevoel voor humor terughad. Wat te zeggen van het volgende:

Het eten is hier slecht, zegt hij. Heb je wat lekkers voor mij? -Natuurlijk had ik dat niet- Vertel me dan maar een flauwe mop.

De nieuwkomers (Zugänge in het Duits) werden tewerk gesteld in de Steinbruch. Nutteloos werk, -sjouwen hoofdzakelijk-, maar wel zeer vermoeiend. Voor Carel was dat absoluut uitgesloten en zo kwam hij terecht in de Weverij, waar eveneens nutteloos werk werd gedaan, maar dan wel zittend en overdekt.

In grote meerderheid waren de politieke gevangenen jong, 20 - 22 jaar en soms nog veel jonger. Groen als gras en met weinig of geen levenservaring. Hier lag een taak voor de ouderen.

Ik herinner mij het geval van een jongen die bij de keuken een paar koolstronken had zien liggen. Hij raapte ze op, in de hoop daar een lekker maaltje van te kunnen maken.

Maar dat ging niet door. Er werd ingegrepen door laten we zeggen een soort raad van ouderen: Pim Boellaard, Oscar Mohr, Carel Steensma.

Lieve jongen, wat doe je nu?

A. die stronken zullen geen einde maken aan je honger

B. je loopt een goeie kans er een ziekte aan over te houden

en C, het belangrijkste: Dit te doen is een aantasting van je waardigheid als mens.

Belangrijke lessen uit het kamp.

Dachau, februari 1945. De laatste loodjes wogen het zwaarst.

32 duizend man op een kluitje, slecht en veel te weinig eten, miserabele hygiënische omstandigheden, uitgeputte mensen. Een epidemie kon niet uitblijven.

En die kwam er dan ook, de vlektyfus. Honderden slachtoffers per dag. Ook ik kreeg mijn portie.

Hoge koortsen, verschrikkelijke hoofdpijnen.

Die had ik vroeger nooit gehad. Maar mijn vader was een hoofdpijnlijder. In 1944, toen wij al in het kamp zaten, is hij gestorven. Ik heb mij tegen de hoofdpijn verzet met de gedachte: Vader had altijd hoofdpijn, dus moet ik nu maar even flink zijn, en niet zeuren.

Ik werd beter. Toen ik het *Infektionsblock* weer uit mocht was Carel de eerste die ik tegen het lijf liep. Hij werkte in het revier, als verpleger of zoiets. Nou zegt hij, gefeliciteerd hoor. Toen we je die verdomde Stube zagen binnengaan dachten we: die zien we niet meer terug. Ik vertelde hem het verhaal van de hoofdpijn.

Zijn antwoord heb ik nooit vergeten: "Ik kan je vertellen hoe je beter bent geworden. Toen jij ziek was, zat jouw vader als een beschermengel op je schouder. Hij was het die jou beter heeft gemaakt. Want je hebt je natuurlijk helemaal niet tegen de hoofdpijn verzet, je hebt je verzet tegen de tyfus.

Er zijn natuurlijk nog zo ontzettend veel meer herinneringen uit die oorlogstijd maar ik laat het hierbij.

Na de oorlog, ik denk nog in het jaar 1945 bezocht ik eens een nachtclub of zo'n soort etablissement in Amsterdam. Daar zag ik een oogverblindende vrouw, prachtig gekleed en met een heel lief gezicht. Ik was helemaal gebiologeerd. Zo'n vrouw had ik nog niet eerder gezien.

Zo kwam het dat ik niet direct in de gaten had, dat Carel naast haar stond, in een keurig pak. Zo kende ik hem helemaal nog niet. We begroetten elkaar -als de oude vrienden die we waren- en toen zei hij: "Pim, ik stel je voor aan mijn lieve vrouw Tienk".

Ik vond dat een fantastisch en ook emotioneel moment, mijn eerste ontmoeting met Tienk.

Want toen wist ik dat zij de reden is geweest waarom hij zich in Natzweiler dat been heeft laten afzetten.

Pim Reijntjes

NATIONAAL COMITE 4 EN 5 MEI

(brief)

INGEKOMEN BRIEVEN

Truus Hartman schreef ons het volgende:

“Lieve Vrienden,

Ik dank jullie allemaal voor het medeleven met het overlijden van mijn lieve Wim. Alle post en telefoontjes zijn hartverwarmend en steunt mij om verder te gaan, en hoe geliefd mijn Wim was. Mijn wens voor allemaal: een zalig kerstfeest en alle goeds voor 2007.

Truus Hartman

I asked God for a friend and he sent me you”

NATZWEILER HERDENKINGSREIS SEPTEMBER 2006 I

Beste lieve mensen,

Hierbij schrijf ik het laatste nieuws uit Natzweiler.

Het was weer hetzelfde als vorig jaar. Veel lieve vrienden en vriendinnen in de trein. Veel gekus en daarna elkaar helpen de koffers in de rekken te zetten. Veel gepraat, over hoe het met de bekenden is. Na deze gesprekken waren we toe aan de koffie met gevulde koeken, dit keer door mij verzorgd.

We waren compleet met onze Mieke. Maar dit keer was ze niet alleen. Ze was ook weer in verwachting dus waren ze met z'n tweeën. Verder moesten we weer overstappen in Mannheim op de trein naar Offenburg waar onze Marjolijn stond te wachten op het perron.

Toen met de bus van Josy naar het hotel. Daar aangekomen stonden nog meer mensen te wachten op ons. We waren blij dat we weer de bekende gezichten zagen. Daarna naar de kamer om je een beetje op te frissen. Weer naar beneden om een wijntje, in mijn geval een cola, te drinken.

Die avond begon weer met, wat altijd diepe indruk op mij maakt, het voorlezen van de namen van onze oud-Natzweiler vrienden die er niet meer zijn. En ook niet te vergeten onze vriendinnen die altijd in tijd van nood klaar stonden voor hun man of vriend na de 2^e wereldoorlog - NIET TE VERGETEN.

Daarna het oproepen, door onze lieve Marjolijn, van de nieuwe vrienden en vriendinnen.

Toen dat was gebeurd kwamen de lieve mensen van het hotel met het eten. Dat was weer goed verzorgd door onze Marjolijn.

De volgende morgen dan weer. Klaar maken voor onze jaarlijkse herdenking wat ik nooit zou willen missen. Je zat te denken wat voor weer zal het wezen. Dat was dus heel mooi voor zo'n herdenking.

We hadden prachtige kransen en diverse bloemen. Na het bloemen leggen bij het grote monument door kleinkinderen, gingen we naar beneden. Daar aangekomen gingen de oud-Natzweilers op hun plaatsen staan. Toen begon de herdenking. Met tranen in onze ogen stonden wij daar. Dankbaar dat wij nog die dag mee kunnen maken als vertegenwoordigers van onze oud-

Natzweiler vrienden die dit niet meer kunnen.

Er waren dit jaar ook Noren aanwezig, met nog 1 oud-Natzweiler.

En dan weer onze avondwake bij het grote monument, die heel goed was verlopen.

Hierbij moest ik het maar laten.

Ik bedank Marjolijn voor de geweldige dagen, namens de oud-Natzweilers. Marjolijn, bedankt dat je het werk van onze vriend Wim hebt overgenomen. Je was geweldig.

Mieke, veel dank dat je weer aanwezig was.

Bedankt kinderen van de familie de Keijzer-van Dedem en kleine Caroline voor het leggen van de bloemen.

Skippy

NATZWEILER HERDENKINGSREIS II

Als jong meisje had ik van Natzweiler gehoord, want bijna elk jaar gingen papa en mama naar Frankrijk, Natzweiler. Ik had geen idee wat ze daar gingen doen alleen dat ze altijd met opa en oma (Godert en Renée van Dedem) gingen. Het enige wat ik hoopte dat ze altijd weer snel terug zouden zijn en dat ze een leuk cadeautje mee zouden brengen.

Maar toen ik ouder werd kreeg het begrip Natzweiler meer betekenis. Opa kwam toen bij ons op school in groep 8 en vertelde daar over de oorlog. Ik was altijd reuze trots dat mijn opa daar stond, maar van zijn verhalen kan ik mij niet heel veel herinneren.

Toen ik 15 was mocht ik voor het eerst mee naar Natzweiler. Mijn ouders vonden dat ik nu oud genoeg was om mee te kunnen. Dat jaar zijn we zelfs samen met oma nog geweest en dat maakte het erg speciaal. Toen kregen eindelijk de foto's in de fotoboeken van Natzweiler betekenis en vanaf dat moment kon ik me ook veel beter een beeld vormen, hoe verschrikkelijk de Tweede Wereldoorlog is geweest.

Zes jaar later kreeg ik weer de kans om mee te gaan. Deze keer met de hele familie, mijn ouders en mijn broertjes. Vrijdag avond was de eerste ontmoeting, toch was ik ondanks dat ik al een keer was geweest een beetje gespannen. Wie van de Oud-Natzweilers zouden er zijn, wie kenden mijn opa goed en met wie zou ik aan tafel komen te zitten? Samen met mijn broertjes zat ik aan tafel bij Jaap en Ellen Mesdag we hadden bijzondere gesprekken en we konden zodoende heel veel vragen stellen over de oorlog maar vooral over Natzweiler.

Zes jaar geleden, was het verschrikkelijk koud in het kamp, dus deze keer was ik voor bereid op de kou. Maar gelukkig was het een prachtige dag en hadden we zelfs een blauwe hemel. Met z'n allen stonden we bij de poort en liepen we naar boven, naar het monument. Wij als jongste aanwezigen (de kleindochter van Bekkie de Loos en de kleinkinderen van Godert van Dedem) hadden de eer om een krans te leggen. Het is een heel speciale ervaring om dat te mogen doen maar al helemaal speciaal om dit te delen met mijn broertjes. Vervolgens gingen we naar het monument voor de parachutisten, hier werden ook bloemen gelegd ter nagedachtenis aan de parachutisten die tevergeefs hun leven gaven voor de bevrijding van het kamp. Tot slot liepen we gezamenlijk naar beneden, waar eerst Pieter de Loos het Onze Vader voordroeg, gevolgd door een Noorse, in het Noors. Daarna legde de Oud-Natzweilers kansen neer. Naar mate de tijd verstrijkt staan er toch elk jaar steeds minder Oud-Natzweilers, maar het blijft een fantastisch moment om hen samen herenigd te zien.

Na deze mooi ceremonie kregen wij de eer om door een van de Oud-Natzweilers mee te worden genomen in herinneringen ten tijden van het kamp. Het is fantastisch dat deze verhalen verteld kunnen worden want de verhalen maken je je elke keer weer realiseert wat voor een gruwelen er plaats hebben gevonden en dat dit nooit meer mag gebeuren.

Vervolgens zijn wij allen naar het Restaurant Metzger gegaan, waar wij ons tijdens interessante gesprekken vertoeft hebben aan een overheerlijke lunch. Na de lunch is zijn we uit elkaar gegaan, om ons zo weer voor het diner in de Fischhutte te verenigen. Na het diner zijn we naar het kamp gereden, waar we de ontroerende fakkeltocht hebben gehouden. Het was een prachtige avond, een heldere hemel en duizenden sterren en met de bijna volle maan. Zoals iedere keer roept dit veel emoties op, staande in een enorm indrukwekkend monument, met een uitzicht op een gruwelijk kamp, maar met echter wel een warm licht in je handen. De verbondenheid die je dan voelt en dankbaarheid die wij zo konden tonen door de toen getoonde moed.

Het is fantastisch dat 61 jaar na de oorlog mensen zich noch steeds betrokken zijn bij het levend houden van de herinnering. En dat we met 3 generaties verbonden kunnen staan en onze dankbaarheid kunnen tonen. Wij, kleinkinderen van Godert van Dedem hopen dit nog vele malen te kunnen te herhalen, gezamenlijk met 3 generaties te samen.

Coen en Marguerite de Keijzer (september 2006).

NATZWEILER HERDENKING III

Natzweiler verslag 2006,

In 2006 62 jaar na de bevrijding van Natzweiler hebben wij drie kleinkinderen de eer om in nagedachtenis van onze grootvader Godert van Dedem de herdenking van Natzweiler-Struthof bij te mogen wonen. Het werd de eerste keer dat wij gezamenlijk deze buitengewone ervaring mochten bijwonen. Bij het naderen van Natzweiler omringt voel je je klein worden. In de eerste plaatst omdat wij niet kunnen bevatten wat zij daar hebben doorstaan maar ook om de dankbaarheid die wij nu kunnen tonen voor de toen getoonde moed.

Die vrijdag begeleidde ik een man uit Noorwegen bij de kranslegging beneden. Zijn broer had het kamp niet overleefd, maar de laatste twintig jaar kwam hij telkens weer naar Natzweiler om zijn broer te herdenken, deze keer alleen maar meestal bijgestaan door familie.

Het mooie aan zijn aanwezigheid vind ik de verbondenheid die familie en nazaten tonen. Dat 61 jaar na de oorlog mensen zich noch steeds betrokken zijn bij het levend houden van de herinnering. Dat de dankbaarheid van onze generatie nog steeds wordt uitgedragen van waar toen voor geleden is.

Namens mijn zus, broer en mijzelf, Godert de Keijzer kleinzoon van Godert van Dedem hopen wij nog velen malen terug te mogen keren om de herinnering door te geven ook aan onze kinderen en kleinkinderen.

(FOTO)

KERSTTRADITIES

Zwaar ging Dikke Willem -de Bolle voor zijn vrienden- zitten op de tweede bank van rechts, althans voor degenen die het Rembrandtsplein vanuit westen betreden; niet ver van het standbeeld van Nederlands grootste schilder. Al negen jaar lang nam hij op Tweede Kerstdag, klokslag zes uur op deze bank plaats. Steeds waren hem daar onvergetelijke dingen overkomen; en ook dit jaar hadden zijn weldoeners hem niet vergeten.

Zij bedoelden het goed, deze weldoeners; al leken zij te veronderstellen dat arme sloebers als Willem maar éénmaal in het jaar honger hebben.

Vast staat dat Willem vandaag helemaal geen honger had, integendeel. Hij had zojuist een feestmaal beëindigd, zó overvloedig dat hij nog maar nauwelijks op zijn benen kon staan. Zijn adem kwam in korte hortende stoten; broek en vest stonden open. Zijn versleten overhemd liet zijn borst ontbloot en de decemberwind, vermengd met een fijne stuifsnieuw, bracht hem weldadige verkoeling.

Deze toestand was veroorzaakt door een heerlijk Kerstmaal, dat was begonnen met oesters en eindigde met chipolatapudding. En daartussenin, naar het hem toescheen alle gebraden kalkoen, gebakken aardappels en vette jus van de hele wereld.

Zo kwam het dat hij nu volkomen uitgeteld achterover op zijn bank lag en de wereld met afkeer bezag.

Het diner was een verrassing geweest. Zijn pad had hem langs een groot herenhuis gevoerd, op de Keizersgracht, niet ver van de Leidsestraat. Hier woonden twee deftige oude dames, met een sterk gevoel voor traditie. Zij hadden de gewoonte op Tweede Kerstdag een dienstmeisje op de stoep te laten postvatten met de opdracht, de eerste de beste hongerige voorbijganger binnen te noden en hem zoveel te eten te geven als hij maar wilde.

Ditmaal was Dikke Willem de gelukkige geweest toen hij, op weg naar het Rembrandtsplein als eerste het grachtenhuis was gepasseerd. Hij werd uitgenodigd binnen te komen, waar uitvoering werd gegeven aan het culinaire ritueel dat traditie was in het huis van de deftige dames.

Toen Willem zo'n tien minuten op zijn bank wezenloos voor zich uit had zitten staren voelde hij behoefte zijn gezichtsveld te verruimen. Met enige inspanning bewoog hij zijn hoofd naar links, en was geschokt door hetgeen hij zag.

Want het was de Oude Heer die naar hem toekwam. Al negen jaar lang had de Oude Heer hem op Tweede Kerstdag op deze zelfde bank aangetroffen, had hem meegenomen naar een uitstekend restaurant en had daar

toegekeken hoe Willem een vorstelrijk Kerstdiner verorberde. Dat was de traditie van de Oude Heer.

Zijn haar was dunner dan verleden jaar en het leek wel of hij zwaarder dan tevoren op zijn stok leunde.

Bij het naderen van zijn vaste weldoener steunde Arie van ontzetting over hetgeen hem te wachten stond. Maar geen twee trekpaarden hadden hem van zijn plaats kunnen krijgen, zo goed hadden de deftige dames hun werk gedaan.

"Goedenavond." zei de Oude Heer. "Het verheugt mij te zien dat u de wisselvalligheden van het afgelopen jaar goed hebt doorstaan en dat het u gegeven is geweest in goede gezondheid van het leven te genieten. Als u het mij toestaat, goede vriend, dan zal ik u ook ditmaal een maaltijd aanbieden die u zal sterken en de kracht zal geven in het nieuwe jaar. onbekommerd onder ogen te zien."

Deze woorden sprak de Oude Heer iedere keer op tweede Kerstdag, negen jaren achtereen.

In voorgaande jaren hadden ze Arie als muziek in de oren geklonken, maar ditmaal staarde hij de Oude Heer met een pijnlijk vertrokken gezicht zwijgend aan. De sneeuwvlokken smolten op zijn bezwete voorhoofd.

De Oude Heer huiverde even en zette zijn kraag op.

Willem had zich wel eens afgevraagd waarom de Oude Heer altijd zo droevig keek als hij zijn kleine toespraak hield. Wat hij niet kon weten was dat zijn weldoener naar een zoon verlangde. Een zoon die hier na zijn dood zou komen en die deze Kersttraditie zou voortzetten. Die dan tegen een andere Willem zou zeggen: "Ter nagedachtenis aan mijn vader!".

Maar de Oude Heer had geen zoon. Hij woonde op kamers in een sfeerloos huis aan de Weesperzijde. In de lente kweekte hij bloemen in een broeikas ter grootte van een hutkoffer, in de zomer wandelde hij langs de Amstel en verzamelde hij vlinders, in de herfst wijdde hij zich aan zijn postzegelverzameling en in de winter gaf hij Willem te eten. Dat waren de bezigheden van de Oude Heer.

De Bolle keek hem gedurende een halve minuut wezenloos aan en trachtte meester te worden van zijn enorme gevoelens van zelfmedelijden.

Het gezicht van de Oude Heer straalde van geef-vreugde. Ieder jaar had hij meer rimpels in zijn gezicht, maar zijn das was voorbeeldig gestrikt en zijn overhemd was smetteloos wit.

Willem maakte een geluid dat iets weg had van een borrelende pan erwtensoep. Geen toespraak om trots op te zijn, maar de Oude Heer had na al

die jaren aan een half woord genoeg. Hij begreep dat dit de manier was waarop Willem wilde zeggen dat hij de uitnodiging aanvaardde.

Willem had goed begrepen dat hij de hoeksteen was van een oude traditie. Zijn kersthonger was niet van hem alleen; die behoorde aan al degenen die tradities in stand houden en aan deze vriendelijke oude man in het bijzonder. De Oude Heer geleidde zijn beschermeling naar het gebruikelijke restaurant en ging zitten aan de gebruikelijke tafel.

Zij werden herkend. "Kijk", zeide ober, "Daar heb je die ouwe vent met die zwerver die hij altijd met Kerstmis te eten geeft."

De Oude Heer zat stralend aan de tafel, die tevens een van de hoekstenen was van zijn traditie. De kelner zette de tafel vol met grote hoeveelheden voedsel. Met een zucht die kon worden misverstaan voor eetlust, schepte Willem zijn bord tot de rand toe vol.

Zelden was er een held die met grotere doodsverachting de vijandelijke gelederen te lijf ging. Soep en voorgerechten, kalkoen, groenten, taart en ijs, zo snel ze maar konden worden opgediend gingen ze naar binnen.

Volgepropt tot het uiterste als hij was toen hij het restaurant betrad, scheelde het maar een haar of hij was roemloos ten onder gegaan. Maar als een held had hij stand gehouden. Hij zag de uitdrukking van gelukzaligheid op het gezicht van de Oude Heer en hij voelde hoe groot de verantwoording was die op hem rustte.

Na een uur leunde Willem achterover in zijn stoel, een veldheer die een slag gewonnen heeft. "Dank u beleefd, mijnheer," steunde hij amechtig. "Dank u beleefd voor dit lekkere eten". Zwaar stond hij op en deed met glazige ogen enkele stappen in de richting van de keuken. De kelner keerde hem om en verwees hem naar de buitendeur.

Zorgvuldig betaalde de Oude Heer de rekening, met guldens, dubbeltjes en kwartjes. Bij de deur namen zij afscheid van elkaar en gingen ieder huns weegs. Op de hoek van de straat stond Volkert stil. Als een paard met een zonnesteek zakte hij op het trottoir elkaar.

Toen de ambulance was gekomen beklaagden de ziekbroeders zich over Willems gewicht. Maar er was geen jeneverlucht die een overdracht van hun patiënt aan de politie kon rechtvaardigen en zo gingen Willem en zijn twee Kerstdiners naar het ziekenhuis.

En zie! Een uur later bracht een andere ziekenwagen de Oude Heer naar datzelfde ziekenhuis. Ook hij werd te bed gelegd en men sprak over een

blindedarmontsteking, want het zag er naar uit dat hij goed was voor de rekening.

Niet veel later ontmoette een jonge arts een verpleegstertje met blauwe ogen. Zij maakten een praatje over de nieuwe patiënten.

"Die aardige oude meneer,"zei de dokter. "Je zou het niet geloven, maar het is een geval van ernstige ondervoeding. Trotse oude familie, denk ik. Hij vertelde mij dat hij in geen dagen iets te eten heeft gehad."

Pim Reijntjes (vrij naar O'Henry)

VAN DE PENNINGMEESTER

Vanwege het overlijden van Wim Hartman, hebben wij in deze Natzweilerberichten nog geen financiële cijfers.

GIROLOTERIJ

De activiteiten van de Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers, waaronder de uitgave van dit blad, worden mede mogelijk gemaakt door de opbrengsten uit de Giroloterij en de Bankloterij.

Uw deelname aan de Giro- en of Bankloterij wordt daarom van harte aanbevolen.

GEBORTE DATA OUD-NATZWEILERS

04-01-1922	Jaap	van Mesdag
13-01-1924	John	Snijders
30-01-1920	Don	Bamberg
18-05-1922	Skippy	de Vaal
02-06-1917	Henk	Eleveld
13-06-1918	Leo	van de Tas
16-06-1916	Velo	Bierman
23-06-1916	Wim	van de Burg
14-07-1923	Ernst	Sillem
17-07-1912	Piet	Bouwense
11-08-1922	Abe	Muhlbaum
18-08-1921	Jan	Smeets
19-08-1912	Wim	Roessingh
19-08-1919	Theo	Houniet
02-09-1919	Philip	Oprel
28-09-1924	Herman	Fontijn
08-10-1918	Arie	van Soest
13-10-1924	Thijs	Bovenlander
??????	Bert	Spierings
30-10-1919	Pim	Reijntjes
06-12-1911	Jan	van Kuik

DOODSTRAF OP TERMIJN

Op 30 november j.l. werd in kamp Amersfoort het eerste exemplaar van Doodstraf op termijn, door Hinke Piersma zelf tijdens een indrukwekkende plechtigheid aan de voorzitter van de Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers, Piet Bouwense, aangeboden.

De middag begon met een ontvangst van de genodigden. Het was een hartelijk weerzien van de vele goede vrienden en bekenden.

De sprekers waren achtereenvolgens, Pieter Dietz de Loos, initiatiefnemer van het boek, Jaap van Mesdag, oud gevangene, J. Blom, directeur NIOD en tenslotte Hinke Piersma, schrijfster van het boek.

Pieter schetste hoe het boek uiteindelijk tot stand was gekomen. De teksten of gedeelten ervan vindt u hierna.

Het was verheugend te zien dat vele Oud-Natzweilers, vergezeld van hun families en vrienden aanwezig waren.

Ook troffen wij onder de aanwezigen een oud-militair, slecht eenmaal aanwezig geweest tijdens onze jaarlijkse herdenking in het vm. Kamp.

Na de uitreiking van het eerste exemplaar nam Piet Bouwense het woord en bedankte de schrijfster. Ook Skippy de Vaal nam het woord om een ieder aanwezig te bedanken. Daarna was het tijd voor een borrel.

Ondertussen stonden de medewerkers van de Walburg Pers klaar met de boeken. Al snel was hun voorraad op!

Hierna volgen de toespraken van Jaap van Mesdag en Pieter Dietz de Loos

TOESPRAAK JAAP VAN MESDAG

(foto Jaap van Mesdag hier plakken)

TOESPRAAK PIETER DIETZ DE LOOS

AARDAPPELKELDER - KARTOFFELKELLER

In 1943 ben ik van Kamp Amersfoort naar Kamp Natzweiler gegaan. Toen begon ik in de “steinbruch” te werken. Dat heb ik enige maanden gedaan.

Opeens werd ik uitgezocht om in de Aardappelkelder te werken. Ik wist niet wat voor werk dat was. We waren met ongeveer 10 man met begeleiding van 3 bewakers, hele slechte kerels. Maar wat moesten we nou doen in die barre koude kelder ?

We begonnen meteen met de aardappels uit te zoeken en schoonmaken. De rotte moesten eruit. De wortels die eraan zaten er af halen en zo elke dag weer hetzelfde werk.

Maar er was ook een kelder bij met witte- en groene kool waar gele of rotte bladeren aan zaten. Die waren voor de koolsoep van de häftlingen.

We moesten onze behoefte in een emmer doen en deze 's avonds mee nemen naar het kamp, leegmaken en schoonmaken voor de volgende dag.

Zo ging het door van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

Skippy

UIT DE KRANT.....

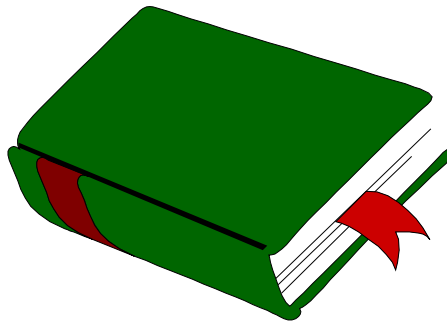
(Zie artikel)

(artikel 2)

BOEKBESPREKING

“Doodstraf op termijn”, Hinke Piersma is een boek over de ervaringen van de gevangenen van het voormalig concentratiekamp Natzweiler. Het vertelt de persoonlijke verhalen van wat de Natzweilers voor verschrikkingen hebben meegemaakt in dit genadeloze kamp.

Het boek is te bestellen bij de Walburg Pers, Antwoordnummer 87, 7200 VB Zutphen, fax: 0575-542289. ISBN: 90.5730.442.2. Prijs euro 22,95. Met de kortingsbon van de Walburg Pers kost het boek euro 19,95.

STICHTING COGIS

Kenniscentrum vervolging, oorlog en geweld

Voor vragen op het gebied van wetten en regelingen voor oorlogsgetroffenen, maar ook voor vragen over zelfhulpgroepen, therapeutische hulp of maatschappelijk werk, en voor literatuur over de tweede wereldoorlog en zijn gevolgen, kunt u terecht bij de Stichting Cogis.

Oorlogsgetroffenen, hun partners en kinderen (ook de naoorlogse generatie) zijn welkom bij

Stichting Cogis
Da Costakade 45, 3521 VS Utrecht
Tel: 030-234 34 36 (09.00 - 13.00 uur; bibliotheek 09.00 - 17.00 uur)

Bezoek is - na telefonische afspraak - iedere dag mogelijk.

COLOFON

Redactie

Nicole Planjer
& Marjolijn de Loos

Inzenden kopij

Nicole Planjer
Mient 42
2564 KP Den Haag
Tel: 070 – 3606796

Uiterste datum inleveren kopij:
*(indien getypt in computer, s.v.p.
diskette meesturen)*

15 februari 2006

Eindredactie

Nicole Planjer
e-mail: nicole.planjer@carenederland.org
& Marjolijn de Loos

Printed by

DRUKKERIJ PERFECT
Pascalstraat 22
3771 RT Barneveld
Tel: 0342 41 28 68
Fax: 0342 42 12 71
e-mail: info@drukkerijperfect.com

Reisorganisatie

Marjolijn de Loos en
Hannie Holleman
e-mail: marjolijn@swantech.nl